

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1938

VI aastakäik

Toimetaja A. ECKBAUM. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 6, pk. 54, tel. 484-15.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 5

Mai

Eesti Vabariigi esimene president.

Pühapäeval, 24. aprillil 1938. a. koitis Eesti riigi elus päev, mille tähtsust suudavad täies ulatuses hinnata alles järgnevad rahvapõlved.

Kell 10 hommikul astus riigikogu hoones esimese Eesti Vabariigi presidendi valimiseks kokku riigivolikogu, riiginõukogu ja omavalitsuste esinduskogu ühine koosolek, kes valis presidendiks senise riigihoidja Konstantin Pätsu. Samal päeval kell 5 peale lõunat toimunud riigikogu pidulikul koosolekul andis president K. Päts pühaliku töotuse Eesti rahvale, mille järele ta kuulutati riigivolikogu esimehe J. Uluotsa poolt ametisse astunuks.

*

Kui nelikümmend aastat tagasi lõpetas Tartu ülikooli õigusteaduskonna kusagilt Tahkuranna kandist pärit olev noormees, siis see kahekümne nelja aastane nooruk, kellest pealegi pidi saama ülikooli õppejõud Balti eraõiguse õppetoolil, küll vaevalt teadis aimata, et aastakümnete möödumisel temast saab Eesti rahva ja riigi saatuse valitud juht. Kui aga sama noormees heitis peatselt murka ülikooli õppejõuks hakkamise kavatsuse ja asus Tallinna vannutatud advokaat Jaan Poska abiliseks, kus ta esimeseks silmapaistvamaks sammuks avaliku elu tegevuse alal oli „Eestimaa talurahva seaduse“ tõlkimine eesti keelde, siis võis juba eeldada, et advokaadi tööpõld jääb sellele mehele varsti kitsaks. Ja nii ka sündis. Juba 1901. a. sügisel hakkab K. Pätsu toimeusel Tallinnas ilmuma ajaleht „Teataja“, asudes noorusvärske uuendusmeelsusega võitlust Balti-Saksa pehastunud traditsioonide ja eesõiguste vastu. Hoogsalt jätkuv sõnaline selgitustöö kannab vilja ja juba 1904. a. linnavalimistel vallutatakse linnavalitsus sakslaste käest. Siis tulevad 1905. a. revolutsiooni rahutud aastad ja K. Päts mõistetakse tagaselja surma kindral Besobrasovi karistussalkade poolt. Järgnevad maapao aastad ja siis jälle aastad täis tegevusrohket rähklemist, kuni tuleb saksa okupatsioon ja igav vangilaagris istumine Leedu piiril. Seal kodumaale saabumisel K. Päts asub ajutise valitsuse etteotsa, jatkates oma poliitilist tegevust juba iseseisva riigi pinnal.

*

K. Pätsu teoinimese võimed peegelduvad ilmekalt tema poliitilises tegevuses. Ta ei kuulu nende kivinenud iseloomude hulka, kes hoiavad kramplikult kinni kord omandatud seisukohtadest, vaid on mees, kes oskab ajaga sammu pidada. Poliitiliselt käremeelsest linnakodanlasest kujunes aastate vältel võitleja põllumeeste huvide eest, kes viimasel ajal üle kõige hindab rahvuse kui terviku hüvangut. Sellejuures äratav aga tähelepanu, et K. Pätsu poliitiliste tõekspidamiste tuum on muutumas ajavoolus jäänud muutumatuks. Tema tõekspidamiste järele ei suuda üksikisik rahva ühiskondliku elu korraldamisel seda korda saata, mis suudavad hästi korraldatud asutused. Juba 1914. a. kirjutas ta vaidlustes rüütelkonna juhtidega:

President K. Pääts oma pojapoja Mattiga.

„Kus on asutused, mis teie kogu maa tarvis siis ellu kutsusite, kui poliitikas teie sõna palju maksis? Mitte ühte üldist asutust pole loodud, — just vastu oksa. Teie ei ole kirikutki kui asutust suutnud rahvale lähendada.“

Neilt tõekspidamistelt lähtudes muutub arusaadavaks, miks paar-kümmend aastat hiljem K. Pääts rakendas suure osa oma energias kutsealaliste omavalitsuste — kodade loomisele.

*

Eesti Vabariigi esimese presidendi ametisse astumine oli pidulik. Ja palju tähelepanukõitvaid silmapilke oli valimise ja ametisse astumise tseremoonias. Kuid kõige meelejäävam üldise pidulikkuse taustal oli siiski Vabariigi esimese presidendi kõne lõpp:

„Ja nüüd vana mehena teie ees seistes, töotan, et ma kõik oma jõu tahan pühendada sellele, et meie asutused suudaksid oma riigile ja rahvale anda seda, mida rahvas neilt loodab. Meie peame uued traditsioonid ellu viima ja tõeks tegema. Uud asutused on ellu kutsutud ja meie teame ka, et tekivad uued vahekorrad, — ja vabariigi president ei ole mitte selleks, et oma võimu näidata, vaid vabariigi president on lepitajaks ja toetajaks asutustele nende ülesannete teostamisel.“

Alguse laul.

*Kuuled kõlavat laulude algust,
näed päikese säravat valgust,
tähekirjalist kevade ööd.
On noorteski kevade valang —
südames leegitsev palang —
alates aatelist tööd.*

*Elule astudes järgi
kevadsiidise kirevaid pärgi
surub kõikjale looduse sünd.
Taeval kui pilvede hari
matab meid loomingu vari
eilu kui jõuline ründ.*

*Vabana põlduri tahe
ületab raskuste lahe:
töodes — maa — armastan sind.
Kündes su rüppe vao, kust
elu kui määratud kaugust
näen; — tuksatub noortegi rind.*

*Kustu ei tuline ind ja
alguse aatelik kündja
seisab nii koidiku ees.
Lüüa las saatuse tapper
muru ei värise vapper —
eestlane nurmede mees.*

Harald Suislepp

Ernst Särgava 70-aastane.

Käesolev aasta algas kirjanikkude juubelite tähe all. Aasta algul sai kuuekümneseks meie ilukirjandusliku proosa suurmeister A. H. Tammsaare. Siis tuli luule vanameister K. E. Söödi 75-es sünnipäev ja neil päevil pühitses oma 70-ndat sünnipäeva kirjanik ja koolitegelane Ernst Särgava (end. Peterson). Ainult vahepeal tumestas seda juubeli meeoleolu kõrge eluea piirile jõudnud luuletaja Jakob Liivi surm.

Ernst Peterson-Särgava sündis 17. (29.) aprillil 1868. aastal Väandras Kadaka koolimajas, kus tema isa pidas „koolmeistri“ ametit. Ta oli seitsme aastane, kui isa ta Kadaka kooli teiste laste sekka õppima võttis. Kümneaastase poisina pööris väike Ernst selja Kadaka külakoolile, astudes Väandra kihelkonnakooli. Sealt jätkus õppimine Tori kihelkonnakoolis, kust ta pidi koju pöörduma 1883. a., et viieteistkümne aastase poisina asetada haigestunud isa koolmeistri kohal. Noor koolmeister täiendas oma teadmisi Väandra uue kihelkonnakooli õpetaja juures, kelleks oli pärastine tuntud avaliku elu tegelane ja ajakirjanik Anton Jürgenstein. Nagu Ernst Särgava hiljem kinnitab, avaldanud Jürgenstein tema isiku arenemisele sügavamat mõju kui ükski teine enne ja pärast teda. Jürgensteini peamine mõju noorele koolmeistrile avaldus viimase ühiskondliku mõtlemisviime ja kirjandusliku silmaringi avardamises.

Ootamatult õnnestus noorel koolmeistril jätkata oma haridust Tartu vene seminaris, mille kursuse lõpetas 1889. aastal. Siis järgnesid rahutud õpetaja-ameti aastad, sest tulevane kirjanik, sattudes vastollu kohalikkude võimukandjatega, oli sunnitud tihti kohti vahetama. Töötades peale seminari lõpetamist Väandra kihelkonnakooli õpetajana Anton Jürgensteini juhatusel, jätkas noor Peterson oma kutsetööd Sindi ministeeriumi koolis 1891. a. kuni 1893. a. ja 1893—1902 Põltsamaal Aleksandri koolis, kust siirdus Harjumaale Kose-Uuemõisa. Kose-Uuemõisas töötas Peterson 3 aastat, tehes samal ajal hoogsat kaastööd „Teatajale“. Sel ajal algas ka tema koolikirjanduslik tegevus „Eesti laste aabitsa“, „Algharjutuste“ ja „Eesti kooli lugemisraamatu“ käsikirjade koostamisega.

Ernst Petersoni suuremaks unistuseks oli õpetaja koha saamine Tallinnas, kus oleks võinud arendada hoogsamat tegevust ühiskondlik-kultuurilisel ja poliitilisel aladel. See lootus teostus 1906. aastal, kui Peterson sai algkooli õpetaja koha Tallinnas, olles vahepeal (1905. a.) aasta õpetajana töötanud Rakveres. Algab hoogne töö koolipöllumil ja seltskondlikul alal, mis erilise pingega jätkub emariikluse aastatel.

Viimased kakskümmend aastat on juubilar töötanud õpetajana ja inspektorina Tallinna reaalkoolis (praegune

2. gümnaasium). Oma kutsetöö kõrval lööb ta juhtivalt kaasa Kaitseliidus, Eesti Skautide malevas, Eesti Rahvustlaste Klubis, Noorte Meeste Kristlikus Ühingus ja paljudes teistes organisatsioonides. Ta on Eesti Haridusliidu esimees ja peale kõige muu ka rahvasaadik riigivolikogus. Ja kõike seda kohustuste koormat kannavad Ernst Peterson-Särgava väsimatud ölad ka oma 70-nda künnise ületamisel.

*

Ent laiemas üldsuses pole Ernst Petersoni nimi mitte nii palju tuntud seltskonna ja koolitegelasena kui kirjanikuna. Tema ilukirjandusliku tegevuse alguseks tuleb lugeda 1890. aastat, mil „Olevikus” ilmus õpetliku sisuga jutuke „Nälg”. Tõsisem ilukirjanduslik looming aga algas alles mitu aasta hiljem, kui Peterson töötas õpetajana Põltsamaa Aleksandri koolis. 1899. aastal ilmus tema sulest „Paised” esimene sari, mis sisaldas kaks jutustust („Marjad silmas” ja „Ühe härja elulugu”). Oma jututuste moetoks on kirjanik võtnud Koidula salmi:

„Sinu pisaraid ma näen,
sinu muret kuulen sa:
Eestimaa, su ööst, su valust, —
neist sull' tahan rääkida!”

Sellest mottost tuleb ka Petersoni kirjanduslik usutunnistus. Ta armastab oma rahvast, kuid selle juures ta on julge ja terava pilguga ühiskonna kriitik, kes oma töödes lahastab halas-

tamatu järjekindlusega ühiskondliku elu paiseid. „Marjad silmas” — ta paljastab kirikut, kes oma tõmbis kitsarinnalisuses ei näe rahvaelu kisen-davaid hädasid. Jutustuses „Ühe härja elulugu” toob ta lagedale mõisniku ja rendiperemehe talumatult ülekohtuse õigusliku vahekorra. Siis tuleb „Issanda kiituseks”, milles juhitakse tähelepanu sellele, kuidas vaimulikud ja nende mõttekaaslased püüavad teeskleva seltskonna tegevusega säilitada enda kätes rahva juhtimist ja uunitada rahva ühiskondlike õiglusnõudeid. Jutustuses „Tulge appi” võetakse aga suurendusklaasi alla peremehe ja popsi ühiskondlik vastolu. Suuri laineid lööb 1904. aastal ilmunud pikem jutustus „Rahvavalgustaja”, kus salvava pilkega paljastatakse alevi tegelaskite mugavat oleskeli ja kõikjal lokkavat vaimuvaeat ja omakasupüüdlikkku ellu-suhtumist.

Viimaste aastate jooksul on meil palju raamatuid ilmunud, kus püütakse kinni naelutada väikelinnade ja alevite vaemuvaeat ja pahelist ümbrust, ent enamik neist ei küüni siiski Ernst Petersoni „Rahvavalgustaja” tasemele. Ka Petersoni enda pärastistel töödel (1906. a. ilmunud jutustus „Elsa” ja 1919. ja 1920. a. ilmunud näidendid „Sõnajala õis” ja „Uus minister”) pole enam seda kirjanduslikku ja ühiskonna kriitilist kaalu, mis omasid „Paised” ja „Rahvavalgustaja”. J. Vg.

Märkmeid kevadiste istutamiste puhul.

Elame viimased aastad kodukaunistamise tähe all. Värvitakse, istutatakse, parandatakse, muutes ilusamaks ja armsamaks meie talukodud — elamu oma lähema ümbrusega. Kui eelmised aastad kohati kulusid nimetatud algatuse omaks võtmiseks, asjasse süvenemiseks ja kõigekülgeks järelekaalumiseks, siis käesoleval kevadel oleks aeg kõikjal alata tegelike töödega.

Koduümbruse korraldamisel tuleks eeskätt mõelda aiakaitse moodustamisele. Ei saa olla juttu kodumugavusest, kui kõledad-vinged tuuled tungivad seinte pragudest tuppa ja kus õues töötamine kujuneb vastumeelseks tormiga heitlemiseks. Samuti ei saa

tunda kunagi tõelist kodurahu, kui kogu talu oma töö ja tegevusega on igale mõõdaminejale raamatuna avatud. Niimetatud nähete vältimiseks asume viibimatult aiakaitse moodustamisele.

Põhja-, kirde- ja idatuulte kaitseks rajame tihedama ja kõrgema kaitseistanduse, milleks sobivad hästi meie harilikud kuused, torkivad kuused ja siberinulud. Kaitseistanduse puhul on parem tarvitada kahelt realt istutamist, kusjuures vahekaugus jääks 1,5—2 m. ja puud asuksid kolmnurgana (teise rea puud istutada eelmise vahe kohta). Kus mullastiku olud härrmiselt kehavad ja niiskuse puudus teravalt tunda annab — võib kasutada kaitseistanduse

moodustamiseks ka harilikku mändi, istutades neid 3—4 realt 4 meetrilise vahekaugusega. Muidugi on selline istandus hõredam ega moodusta nii tihedat tuulevarju kui kuusk, mis aga niiskuse puudusel kiratsema jääks. Kus võimalik, muretseda seedrimändi, võib neid kasutada hariliku männi asemele, istutades neid aga 1,5 m. vahega. Ka elupuu on kasutatav kuivematel pinnastel, kuid elupuu on aeglaselt kasvav ja ei moodusta ka küllalt kõrget kaitset. Sellepärast on elupuu sobivam madalamate põõsastarade moodustamiseks, kusjuures vahekaugus oleks 0,5 m. **Läänepoolseks kaitseistanduseks** sobivad paremini lehtpuud, nagu pärnad, vahtrad, jalakad. Viimased nõuavad aga häid kasvutingimusi rammusama mulla näol. Kehvematel ja kuivematel pinnastel on sobivamaks sarapu, vahtratest mägivaher ja tatari vaher ning suur läätspuu. Vahekauguseks on pärnal, vahtral, jalakal 2—3 m. ja väiksematel puudel ja põõsastel — 1—1,5 m.

Istutamiseks parem aeg on varane kevad — enne pungade puhkemist. Lehistunud põõsaste istutamine korral on suure niiskuse äraauramise tõttu väljakuiivamise protsent kõrgem. Eriti hädaohtlik on hiline istutamine vanema istutamismaterjali kasutamise puhul. Pisut hilisem on okaspuie istutamise aeg — tavaliselt mai kuus. Üldiselt on aga okaspuie istutamine märksa raskem, kuna okaspuud oma õrnade juurte tõttu kannatavad rohkem istutamistagajärgede all. Istutamiseks tarvitame väiksemaid, umbes 5 aastaseid taimi, mis on muretsetud metskondade juures asuvaist puukoolidest. Ka metsaserval kasvavaid taimi võib istutamiseks kasutada. **Okaspuud** tulevad üles võtta võimalikult suure ja terve mullapalliga, mis raskete muldade puhul kergemini teostatav. Liivaste pinnaste puhul (männid) tulevad noored puud enne tugevasti läbikasta, et juurte ümber olev liiv rohkem liituks ega variseks kergesti maha. Ka püüame pikka peajuurt võimalikult sügavalt vigastamatult kätte saada. Istutamise augud oleks hea juba sügisel valmis kaevata, et muld augu servadel ja põhjas saaks talve jooksul temperatuuri mõjul mureneda — vähemalt paar nädalat enne istutamist peavad augud igal juhul kaevatud olema. Kehva

pinnase puhul võime osa alumist ja väheväärtuslikku mulda asetada huumusrikkama aiamehüllaga, mis soodustab kiiremat kasvuhooogu istutamise aegse kasvuseisaku järele. Lubamatu on aga istutamisel sõnniku tarvitamine ümber juurte.

Enne istutamist tulevad kõik vigastatud juurte otsad tagasi lõigata, millele vastavalt kärpida ka oksid.

Istutamisel valvatagu ühtlasi, et puu ei satuks peale istutamist sügavamale, seepärast tuleb istutamisel asetada noored puud vajumise jagu kõrgemale (juurekael 7—10 sm mullapinnast kõrgemale). Istutamisel vajutada puud jalaga tugevasti kinni. Peale istutamist soovitav tublisti kasta ja juured katta sambla või turbapuruga, mis takistab niiskuse auramist mullast. Ära kuivanud taimede asemele istutame viibimatult uued.

Mõjukalt täiendaks talu terviklikkust puiega piiratud sissesõiduteed. Puid võib asetada kas ühele või mõlemale poole serva ja kohati või vaheliti. Kui teeääres on põllud või aed, siis jätame puudele suuremad vahekaugused, kuni 15 m., et nad liialt ei varjutaks põldu või aeda.

Üksikute aiaosade eraldamiseks tulevad kõne alla madalamad vabakujulised ehk põetavad põõsastarad. Taluoludes tuleks eelistada **vabavormilisi tarasi**, kuna siin jääb ära tülikas põõsaste pügamine. Ka sobivad vabavormilised põõsad talu üldmuljega paremini; ühtlasi saame kasutada õitsevaid põõsaliike.

Nii sobiks tarbe- ja iluaia eraldamiseks madalam põõsastara (üherealine, taimede vahekaugus 35—50 sm.), kuhu vaid teekohad sisse jätakse. Teekohti võib tähistada veel teekaartega, mis tõstab tublisti aia ilmekust. Ka õue ja iluaia piirdeid võiks moodustada põõsastarana. Kui tahame tara loomadele läbipääsmatuks teha, puhta ja karjaõue vahel — siis võib põimida tarasse paar rida okas- traati, mis jääb okste vahel nägematuks, kuid mis takistab loomade ligipääsu. **Põõsastaradeks** oleks soovitav tarvitada neid liike, mis ei moodustada palju juurvõsundeid ega metsista tarade lähedust. Nimetatud omadused on eriti sirelil, jasmiinil ja mõnel enela- liigil (pihlenelas). Sirelitara puhul oleks soovitav muld tara servast kividega

kindlustada, et takistada juurte laiilipääsu ja seismapanna juurevõsundite tekkimist. Põõsastarade taimmaterjali valikul peetagu silmas, et vanad ja suured põõsad ei anna ilusat tihedat tara, vaid sobivamad selleks on noored ilusa juurestikuga 4—5-harulised põõsad. Liiga väikeste põõsaste puhul, nagu neid vahest tellimistel saadakse, võib põõsaid aastaks või paariks istutada eripeenrle, kus nende kasvutingimused soodsamad ja hooldamistööd kergendatud.

Veel tuleks põõsastarad kasutamisele teede palistusena, (madalamad) teede rõhutamiseks, üksikute aianurkade eraldamiseks puhkekohtadeks ja maanteetolmu kaitseks. Viimaseks sobib hästi sirel, kuna teepoole ei ole juurevõsundite tekkimine võimaldatud.

Kõrgemaks hekiks taluaeda sobivad: sirelid, sarapuu, läätspuu, elupuu, tatar kuslapuu, jasmiin.

Poolkõrgeks: Väike läätspuu, lumemari, mailasleheline enelas, liguster, kontpuu, tuhkpuu, hiinakukerpuu.

Madalaks: Magesõstar, tuhkpuu, põõsamaran, enelastest — Spiraea Bumbalda, Sp. pumila, pukspuu, igihali.

Põõsastarade istutamisel kasutatagu ühe tara istutamisel vaid ühte liiki põõsaid. Vastasel korral on tara ebaühtlane ja rahutu. Eriliike võib muidugi kasutada vastavalt tara iseloomule, kuid kogu tara pikkus koosnegu vaid ühest liigist.

Ka üksikute puie ja põõsaste asetamisel taluaeda peetagu silmas, et **aed ei muutuks liiga kirjuks** ohtralt kasutatud erilimeliste puuliikide kasutamise tõttu.

Eriti teravalt kerkib nimet. nähe esile väiksemates aedades, kus väga erinev taimmaterjali kasutamine hävitab rahuliku suurejoonelisuse ja muudab aia kirevalt rahutuks. Sellepärast ärgu otsitagu puie ja põõsaste istutamisel ilmtingimata ennenägematuid haruldusi, mis tavaliselt hoopis nõudli-

kumad ja harilikes oludes kergesti känguvad. Kasvult kängu jäänud puu või põõsas, olgu ta kui ilus või haruldane muidu, on inetu ega suuda kunagi päris tavalise kuid hästi kasvanud puuga võistelda. Veel tuleks puie rühmade moodustamisel arvestada, et ka ühte rühma sobivad vaid ühe liigi, ehk vähemalt sugulasliigi puud. Värviliste lehtedega ja eriliste vormidega puud tulevad ikkagi kõnealla vaid üksikult ja võimalikult vähearvuliselt. Sellisena teiste hulgas mõjuvad nad ilusa vaheldusena, ei muuda aga üldpilti liiga kunstlikuks ega kirjuks. Ka **okaspuude ja lehtpuude segarühmad** ei sobi hästi, mispärast tuleb okaspuid asetada rohkem põhja- ja idakülgedesse, kus ka kaitseistandus okaspuudest, kuna läänepoole sobivad rohkem lehtpuud. Üleminekuks on sobivad lehised.

Ühtlasi tuleb arvestada, et suuremaid puid võib asetada vaid aia kaugematesse osadesse, kuna maja lähedal võib kasutada kas üksikuid põõsaid, põõsaste rühmi või mõnda väiksemavõrelist puud (kera- ja leinavormiline). **Mida väiksem on aed, seda vähemavõrelised peavad sealsed puud olema.** Veel peame hoolitsema, et istutatud puu oleks võimeline ka tugevaks ja lopsakaks kasvuks, mille tõttu peame teostama alalist hoolekannet ja järelvalvet. Viletsaid ja kidurakasvulisi puid on muidugi juba olemas, sellepärast ärgem suurendagem teadlikult nende arvu. Et hooldamistööd oleks kergem teostada, on soovitatav liiga noore istutamismaterjali puhul puud aastaks-paariks istutada eri peenrle, kus nad paremini kosuvad ja jõulisemaks muutuvad.

Peame meeles, et koduümbruse ilusamaks muutmisel on ainult puie ja põõsaste istutamisest vähe. Kui aga alalise hoolekande ja oskusliku ravi tagajärjel puud-põõsad ilusad, jõulised ja terved on — siis alles oleme astunud esimese suure sammu kodukaunistamise teostamisel. **Aina Valgre.**

Välise surve mõjul tõmbuvad autokraatlikes riikides sisemiselt ausad elemendid kõrvale, jäädes areneva elu passiivseiks pealtvaatajaiks, kuna paindlikud karjeristid tõusevad esikohale ja saavutavad sageli oma tõelistele võimetele mittevastava ühiskondliku erikaalu.

Prof. P. Tarvel.

Köögiviljaaia korrastamisest.

Keskmise talupere toitlusnõuete rahuldamiseks tuleks köögiviljade alla võtta maad järgmiselt:

1. peakapsad vajavad maad	150 m ² ,	kuhu läheb u.	500—700	istikut
2. lillkapsas vajab maad	20	„ „ „ „	80—100	„
3. peenrakurk	60	„ „ „ „	60—75 g.	seemet
4. tomat	20	„ „ „ „	30—50	istikut
5. seller	15	„ „ „ „	200	„
6. puru	10	„ „ „ „	150	„
7. aedsalat	5	„ „ „ „	10 g.	(korduva külvi korral rohkem) seemet
8. spinat	10	„ „ „ „	50 g.	(—do—)
9. söögikaalikas	80	„ „ „ „	500—600	istikut
10. naeris	10	„ „ „ „	10 g.	seemet
11. redis	5	„ „ „ „	10—15 g.	seemet
12. petersell	5	„ „ „ „	5 g.	seemet
13. porgand	75	„ „ „ „	75—100 g.	seemet
14. aedsibul	75	„ „ „ „	2,0 kg,	2700 tk. istikuid
		„ „ „ „	75—100 g.	seemet

Tsiit, tsiit, tsiit, kiriküüt.

Jälle lepikud on pahupidi laule täis!
Pungad mahedast mullast õiteks sulavad
ja korvipajud üle põllu punavad,
lepatriinu väike lehti mööda käib.

Tsiit, tsiit, tsiit, kiriküüt,
tsiit, tsiit, kiriküüt, kiriküüt!!

Kelle see kelmitsev hüüd?

Kevadtuulest õhetavad noored kased,
neist salmitsed, oma rõõmud lendu lased;
viskad hanna selga, lendad päikseni
mu südame — kiriküüt.

Saaksin minagi kõik halva endast heita,
veel lapsena jooksta, ennast ära peita
õhtuste videvikkude eest...

Adrakured peos astub künnimees.

Linnu taevast alla toonud lend,
mullas nokitsemas leiab end.

Kündja jälgi mööda vaos lonkija —
jumalik laulik on harilik tõugu nokkija...

Maa tuksumist, virvendavat õhku,
putukate läbisegi kribinat, mulla lõhnu,
linnukese tsiit, tsiit, tsiit, kiriküüt! —
jään kuulatama kuni on õhtu.

Frida Ulm.

15. aedpeet	vajab	maad	75 m ²	kuhu	läheb	u.	75—100 g.	seemet
16. aedhernes	"	"	100 "	"	"	"	1,0—1,5 kg.	seemet
17. aeduba	"	"	100 "	"	"	"	2—3 kg.	"
18. rabarber	"	"	"	"	"	"	5 taime	"
19. Uus Meremaa spinat	"	"	"	"	"	"	5 taime	"

Tuleb erilist rõhku panna köögiviljataimede valiku mitmekesisusele. Köögiviljaaias peab kasvatama mitmekesiseid liike ja mitmesuguse valmiuse ja tarvitamisvõimalustega sorte — varaseid, keskmiisi ja hiliseid.

Külvisemne muretsemisel tuleb nõuda kõrgemaväärtusliku külviist, sest ainult hea seeme annab head vilja. Eriti tuleb rõhutada sordi ehtsust, sest köögiviljade üksikute sortide vahel on määratu suured erinevused nii nende säilivuses, tarvitamises, omadustes, kui ka saakide suuruses ja nõuetes mulla omaduste kohta. On seemned muretsatud, siis on tarvilik nad enne külvi puhtida, et hävitada seemnel olla võivaid taimehaiguste idusid ja takistada taimehaiguste levikut ja nende arengut. Puhtimiseks tarvitatakse „Germisani”, mida ostes antakse kaasa ka tarvitamise õpetus.

Et seemned kiiremini idaneks, mõned aiapidajad leotavad neid mõni tund leiges vees. Eelleotamist võib kasutada ainult sel juhusel, kui muld on külvi ajaks küllaldaselt soe ja mulla temperatuur vastav seemne idanemistemperatuurile, vastasel korral lähevad aga seemned mullas rikki ja tulu asemel on saadud ainult kahju (kurgid).

Külviivisidest on soovitatav kasutada reaskülvi, sest sel teel läheb vähem seemet, on parem maad umbrohuvaba hoida ja kohendada ja taimedel on paremad arenemise võimalused. Hajukülvina võiks arvesse tulla külvi istikute ettevalmistamiseks ja redise juures, mujal kasutada reaskülvi. Pesaskülvi — mitu seemet asetatakse ühte kohta — võiks kasutada aedoa juures. Sageli võib olla raskusi seemne ühtlase jaotamisega, sellepärast on soovitatav peeneid seemneid segada sama hulga liivaga ja tumedaile seemnele nähtavaks tegemiseks lisandada kriidipuru. Seemned, mis väga aeglaselt idanevad (porgand, petersell) tuleks segada kiiresti idanevate (redis, salat) seemnetega, et oleks võimalik näha külviridu ja edukalt teostada umbrohu tõrjet.

Köögiviljataimede istutamisel on tarvis hoolt kanda, et taimede juured ei vigastuks päikese käes. Noored istikud tulevad ettevaatlikult peenralt välja kaevata, mitte üleskiskuda, istiku juurte säästmiseks tuleb maa mõni tund enne nende ülesvõtmist tugevasti läbikasta, mille tõttu ka taim üldse vähem kannatab ümberistutamise all.

Tomati ja kurgistikud tulevad üles võtta ühes muldpallidega, sest palja juurtega istutades nad jäävad põdema. Lehtede kärpimist on tarvis ette võtta aedsibula ja selleri juures. Juurte otste näpistamist teostatakse vaid sel korral, kui juured on niivõrd pikad, et nad ei mahu korralikult istutusauku. Juurte kastmist savi pudrusse ei ole soovitatav teha, see võib olla veel taimele hädaohtlik, äärmisel juhul vaid hästi liivakast mullast valmistatud segusse, kuid sedagi kasutada ainult kapsaste juures. Istutamise ajaks on sobivaim pilves ilm. Pärast istutamist taimed tugevasti kasta. Istutamine teostada istutamispulga abil või käega hästi ettevalmistatud mulda. Tavaliselt on istikud istutamiskõlblikud, kui nad omavad 3—5 pärislehte.

Ostes köögivilja istikuid, nõutagu samuti kui külvisegi juures sordiehtsaid ja terveid istikuid. Iga aiapidaja nõudku ikka ja alati ainult kindlaid sorte ja hästi kasvatatuid, mitte väljaveninuid ega ületoidetuid istikuid. Sel moel on tagatud kõige paremini hea saak. On soovitatav, et köögiviljataimi, mis vajavad istikute ettevalmistamist, tuuakse ainult usaldustäratavast kohast, sest ka taimedega võib tuua aeda omale haiguse eod kaasa.

Eelpool märkisin köögivilja istikute sortide suurt tähtsust ja nende erinevust üksteisest. Lõpuks annan mõningaid andmeid sortide valiku kohta:

Valge peakapsas: Varased sordid värskelt kasutamiseks: Dittmar'i varane ja Titherna II. Hapendamiseks, ei sällu värskelt: Enkhuizeni kuulsus, Kopenhaageni turg, Glückstadt. Talvel värskelt säilitamiseks: Amager, Lübeck ja Braunschweig.

Punapeakapsas: Erfurdi veripunane — varane, Zenith — keskmine ja Vestfaalia — hiline. **Käharpeakapsas:** Raudpea — varane, Vertus — hiline ja Vestfaalia — hiline, säiluv.

Lillkapsas: Erfurdi käabus — sobiv korduvalt, külvates kevadel, vara suvel ja sügisel, kasutamiseks, Taani eksport — keskvarane ja Sügishiigla — hiline, saab hoida ka hoiuruumis mõni nädal.

Nuikapsas: Dvorsky Praha — varane, Koljat — hiline, säiluv.

Rooskapsas: Herkules ja Fest u. Viel — hiline.

Aedsalat: Maikuningas — lühipäeva sort, kasvatada kevadel, Rudolfi lemmik ja Stuttgardi ime — kuivale vastupidav.

Aedspinat: Hiigla eskimo, Viktoria ja Viroflay — sügiseks, istutada juulis.

Söögiorgand: Pariisi turg — varane, Nanti poolpikk — keskvarane, Berlicummer, Randers ja Feonia. Kolm viimast sorti — hoiduvad.

Pastinaak: Suttoni tudeng ja Guernes.

Petersell: Bardovik.

Seller: Alabaster, Lumepall ja Magdeburi turg.

Söögikaalikas: Krasnoselski, Perfection ja Bangholm.

Sööginaeris: Kuld pall ja Petrovski — hiline.

Redis: Saxa, Non plus ultra, Hiigla võiredis ja Jääpurikas — valge.

Rõikad: Maidelikatess, Müncheni öllerõigas ja Erfurdi pikk.

Aedpeet: Egiptuse, Khediiv ja Suttons Globe.

Tomat: Princess of Wales, Tuckswood, Kondine Red, Best of All, Golden Queena — kollaste viljadega ja Bonner Beste.

Kurk: Vjasnikovi, Njezeni, Muroomi ja Leedu dolsok.

Kõrvits: Tsentner kõrvits, Meelooni hiigel, Vegetable varane, Cocozelle.

Hernes: Kortsteralised: Withami ime, Väerinde ees, Telefon, Saksi Ideaal ja Non plus ultra.

Sukrüherned: Vürst Bismark ja Inglise mөөk.

Poetisherned: Folger.

Aedoadmadalad: Saxa kiududeta, Neeger, The prince ja Ideaal vaha.

Aedoadkõrged: Mont d'or ja Kuldkroon.

Aedsibul: Vene sibul — tipp-sibulatest, Zittau hiigel — seemnest, Ailsa Graig ja Madeira — ei säilu kaua.

Puru: Carentani hiigel, Elevant ja Bulgaaria hiigel.

Aspar: Braunschweigi — kuulsus ja Konoveri hiigel.

Rabarber: The Sutton Rhubark, Dawes Challenge, Holsteini veri ja Delikatess.

A. Prima, Aianduse-mesinduse nõunik.

Maanoorte mõttevahetuse nurk.

Elustagem meie rahvalikke kiigepidusid.

Varsti saabub kevad. Loodus ärkab talveunest. Iga päevaga tuleb õitsele rohkem lilli ja saabub kaugelt kodumaale uusi laulikuid. Mets ja maa ehivad end suureks pidupäevaks — kevadpiduks. See pidutsemine loodusest kandub ka inimestele, eriti noortele. Vabadel õhtutel kogutakse kusa-gile ilusasse kaasikusse, kuusikusse või ojakese kaldale ja peetakse võidu loodusega kevadpidu. Kahjuks peab aga märkima, et need ilusad peod mõne

viimase aastaga on muutunud väga sisututeks ja labasteks. Enamasti tantsitakse seal lõõtspilli järele mood-said tantse vigaselt ja mängitakse kulunud ringmängu.

Ka vanemal ajal on peetud neid kevadpidusid ja palju sisukamalt. Kõige-pealt kuulus nende mängumurude juurde kiige, meie rahvalik lõbustusvahend, millepärast neid pidusid kutsuti ka kiigepidudeks. Vanemal ajal on kiiged ja kiikumine olnud palju suure-

mal määral rahva lõbustusvahendiks kui praegu. Kiikumist harrastasid nii lapsed karjaskäies ajaviitena, kui ka noored lõbutsemiseks. Pidupäevaks oli kiik harilikult ehitud meigude ja lilledega. Suurel kiigel saadi korraga mitmekesi kiikuda. Neiud istusid harilikult ja poisid kiigutasid. Kiikumist saadeti harilikult ka lauluga. Eriti lõbusaks on kujunenud kiigel laulmine vastastikku. Harilikul laupäeva ja pühapäeva õhtul käisid kiikumas ainult noorrahvas, kuid nelipühi laupäeva õhtul löid ka vanemad inimesed kaasa. Nelipühi laupäeva õhtust pidu kutsuti me i u p i d u k s.

Kiige juures asus tantsuplats, kus tantsiti torupilli ja kandle saatel ilusaid Eesti rahvatantse. Rohkem aga kui tants, leidsid poolehoidu elavad laulumängud ja ka muud mängud.

Kiige ja mängumuru lähedale tehti maha tuli, mille ümber võtsid aset vanemad inimesed, kes vaatasid noorte lõbu pealt ja jutustasid ennemuistseid lugusi.

Meil on harjutud mittedüüdsateks pidama kõike, mis on pärit vanast ajast. Tihti aga ei ole uuel ajal midagi panna endise asemele. Kiigepidud ei ole kunagi saanud vanaks ega muutunud mittedüüdsateks. Kui nad on mõnelpool ununenud ehk muutunud labasteks, siis on noorte kohustuseks neid uuesti ülesvõtta, elustada ja sisustada.

Valige oma koduküla läheduses selleks ilus sobiv koht. Ühisel jõul seadke seal korda vajalik tantsumuru ja ehitage kiige. Kui vaja — istutage puid, põõsaid ja lilli. Valmistage istumiseks pingid ja teil on alati oma koht, kuhu minna vabadel silmapilkudel mõistlikuks meelelahutuseks, nii kui seda tegid esivanemad.

Lõõtspill püüdke tingimata asetada kandlega. Veel ilusam on, kui võimaldub asutada keelpillide orkestrit. Kannel on meie rahvapill, ta omab ilusa kõla ja mängu õppimine on kaunis lihtne. Pealegi ei võta kandle muretsimine kuigi suuri kulusi, selle pilli võib ka väiksem meistrimees endale ise valmistada.

Tähtsamateks pidupäevadeks ehtige mängumuru ümbrust ilutulestikuga. Eriti mõjule pääseb ilutulestik metsas. Ilutulestiku saamiseks ei ole igakord vaja teha kalleid otsusi. Väga kena ilutulestiku võib saada mitmevärvilisest paberist laternatega, kuhu sisse küünlad põlema panna. Otse nõiduslikult ilusa pildi pakuvad need mitmevärvilised laternad rohelises metsas.

Sisukamate pidude korraldamiseks on soovitav teha vastavaid ettevalmistusi, õppida rahvatantse, mänge, kanda ette luuletusi jne. Mängu korraldajad hoolitsegu tingimata selle eest, et rahvatantsud ei oleks mitte ükski lavatantsud, vaid et rahvatantsu tantsiks kogu publik.

Oskar Grepp.

Meie möödunud aasta romaan.

Eesti iseseisvusaegses romaanitoodangus on 1937. aasta toodang mitmeti tähelepanuvääriline. Eelkõike torkab silma romaanide ja autorite poolt romaaniks nimetatud pikemate jutustuste suur arv. Tervelt 30 romaani ja pikemat jutustust ühe aasta jooksul, selleni ei küüni küll ühegi varem aasta toodang. Sellejuures äratab tähelepanu asjaolu, et ka ilmunud romaanide keskmine väärtustase on võrdlemisi kõrge. Kuigi aastatoodangu hulgas ei leidu tippsaavutusi, mis oma kirjanduslikkustililiselt väärtuselt ulatuksid A. H. Tammsaare parimate romaanide („Tõde ja õigus I“, „Tõde ja õigus IV“ ja „Tõde ja õigus V“) tasemele — on ilmunud romaanide hulgas siiski kümnekond teost, mis ületavad meie keskmise romaani taseme ja suudavad rahuldada ka nõudlikumat lugejat.

Teiseks tähelepanuväärsuseks meie möödunud aasta romaanitoodangus on asjaolu, et ajalooline romaan, mis alles eelmisel aastal oli aukohal, on nihkumas tahaplaanile ja selle asemel on esirinda tõusnud isiku ja olustiku romaan. Nii ilmus möödunud aastal ainult kaks ajaloolist romaani (Enn Kippeli „Kui Raudpea tuli“ ja Jaan Kärneri „Tõusev rahvas“), kuna rida nimekaid romaanikirjanikke (A. Mälk, M. Metsanurk, K. A. Hindrey jt.) olid selga pööranud ajaloolisele ainealale. Sellejuures torkab aga siiski veel silma, et kirjanike pilk nii aineala kui tegelaste valikul on endiselt minevikku suunatud, kuna oleviku elunähte käsitlemisest hoidutakse aupaklikus kauguses. Nähtavasti on kaasaegne poliitiline olund, mida ametlikus keeles tähistati ülemineku-ajajärgu nime all — soodus kõigeiks muuks, kuid mitte kaasaegsete päevaprobleemide käsitlemiseks ilukirjanduslikus loominguks. Et lugu tõesti nii on, selle kohta pakub huvitava näite A. Jakobsoni möödunud aastal ilmunud romaan „Vaikne õhtu“. Romaanis käsitleb kirjanik ühte meie inimeste hellemat külge ja nimelt — rahvuse ja meelsuse salgamist ainelise omakasu ajal, kuid romaani sündmustik on nihutatud ennemaailmasõjaaegsesse minevikku.

Möödunud aasta romaan erineb eelmise aasta (täht. 1936. a.) romaanist ka selle poolest, et ei tõsteta enam endise agarusega kilbile n. n. positiivsust, mis avaldus paberlike, „ülesehitavalt teotsevate“ tegelaskujude joonistamises ja sündmustikus, kus romaani peategelase vähematki sõrmeliigutust kroonis alaline edu ja vastaste allajäämine. Et kunstliku positiivsuse taotlemisel ka hea kirjanik võib nõrga tööga maha saada, eks seda tõendanud küllalt ilmekalt Mait Metsanurga 1936. aastal ilmunud romaan „Soosaare“, kus kirjanik vihtade tegemisega laseb üles ehitada suure talu. Möödunud aasta romaan on säärasest võltsist positiivsusest vabanenud ja see on tulnud suureks kasuks aastatoodangu väärtustasemele. Selle juures on märkimisväärne, et 1937. a. romaanitoodang on rõõmustavalt üllatav ka aineala valikult. On terve rida raamatuid, kus uudse värskusega on käsitletud seni väheriivatud kuid meie ühiskondlikus elus olulise tähtsusega küsimusi.

Siin seisab esikohal A. Jakobsoni romaan „Vaikne õhtu“, mille keskseks probleemiks on rahvuse salgamise küsimus. A. Jakobson oma romaanis talutab lugeja ennemaailmasõjaaegsetesse oludesse, kus väikelinna n. n. seltskond, kes võrsunud eesti kannust ja saavutanud majandusliku jõukuse, peab endast mõistetavaks kuuluvuse sakslaste hulka, sellele vaatamata, et eneste saksakeele oskus jätab mõndagi soovida. Rahvuse salgamise peapõhjusena tuuakse autori poolt ette ainelise omakasu taotlemist iga hinna eest, ja ainealine omakasu on teguriks, mille nimel iga keskmine linnakodanik on valmis salgama oma rahvuslikku päritolu ja meelsust. Igaüks, kes tahab „elus edasi jõuda“ ja „midagi olla“, peab täiesti loomulikuks kuulumist selle rahvuse hulka, kus talle antud olukorras osutub aineliselt kõige kasulikumaks. Nii on maal elava taluperemehe nimi Kuhelik, tema linnas elaval arstist vennal Kubelik, suurkaupmehest venna nimi on aastate jooksul muutunud Kubbelich'iks, kuna üks vend, kellel õnnestunud mõisa omanikuks saada

ja kelle pojad teevad karjääri vene sõjaväes — on suutnud endale nimeks võtta Kubeljäjev. Viies vend aga, kelle tegevusalaks rahvusvaheline äritsemine, peab endale „kõige kasulikumaks“ kanda hollandipärase nime van Kubelheven. Need täisverelised kadakad näevad rasket vaeva, et saavutada saksa soost kaaskodanike lugupidamist ja suurkaupmees Justus Kubbelich'i peamiseks eluunistuseks on — näha oma võõraste toas mõnda „ehtsat parunit“.

Ka romaanis esinevad eestimeelsed tegelased ei ole eestlased mitte sellepärast, et nad armastaks oma rahvust, vaid sellepärast, et kehvuse tõttu on neil tõkestatud pääs selleaegsesse seltskonda. Seega on siin eestimeelsuse tekkimise peamiseks põhjuseks hingeline kibestumine ja vajadus kätte maksta oma solvajatele. „Vaikne õhtu“ sündmustikust peab tahes tahtmatult järeldama, et keskmine läbilõike eestlane on tuleviku karjääri nimel pea alati valmis vahetama oma meelsust, kui aga seda kirjutab ette muutuv ühiskondlik-poliitiline olund ja isikliku kasusaamise lootus. See on pessimistlik ja kohati liigagi ühekülgne otsus, kuid jälgides meie viimaste aastakümnete elunähteid — ei saa salata, et see pessimism oleks täiesti aluseta. Oleme meelega peatunud pikemalt A. Jakobsoni romaanil, sest see on ilmseks tõenduseks, et tugeva kujundamisvõimega kirjanik võib ka ajakaugelt sündmustikku käsitada huvitavalt ja tänapäevalähedaselt.

A. Jakobsoni ideoloogilise romaani kõrval pälvib täit tähelepanu M. Metsanurga romaan „Kutsutud ja seatud“, millist teost oma läbituntud sisult ja erapooletult käsitluslaadilt tuleb pidada selle autori parimaks tööks. Autor näitab meile kujukalt kiriku nõrku külgi ja hingedarjaste teesklevat vagadust, jättes siiski lugejale lootuse, et kirik võib kujuneda jumaliku tõe ja õigluse esindajaks maa peal, kui aga asjaosalistel jätkub püüdu paremale tulevikule ja kindlat teotahet.

(Järgneb.)

Maanoorteritingide tegevusest.

Viru-Jakobisse moodustati maanoorte keskus.

Maanoorte ühenduse asutamiskoosolek Viru-Jakobi konvendis peeti pühapäeval, 10. aprillil.

Koosoleku avasõnad lausus konvendi esimees Hugo Nõlve. Ettekande senisest maanoorte organiseerimisest ja ringide tööst konvendis pidas konsulent A. Mark. Konvendi piirkonnas töötab 5 maanoorterit. Tööringe on olnud iga ringi juures 2—4. Liikmeid on kõigil ringel kokku u. 200, milline arv, võrreldes konvendi suurusega, on väga väike.

Edaspidisteks juhtnõrideks maanoorte töös oleks:

1. Muuta olemasolevate ringide töö huvitavamaks ja mitmekesisemaks.

2. Uusi ringe organiseerida esmajoones Tudus, Arukülas, Roelas ja V.-Jakobis.

3. Ringide töös pearaskus suunata maakultuurilistele ülesannetele. Meie maa kultuuriline tase peab arenema samapalju, kui seda on arenenud maa majanduslik ja hariduslik tase. Mitte niivõrd rikkamaks, kui väärtuslikumaks iga ringillige.

4. Luua konvendi maanoorte ühendusele teotsemisvõimaksi, et ta suu-

daks olla vääreks keskuseks ja maanoortetöö koordineerijaks konvendis.

Viru maanoorte instruktor Ev. Roosaare tutvustas koosolijaid ringijuh-tide suvise töökavaga, keskkoha kavatsustega ja uute võistlustega maanoortele.

Konvendi maanoorte vanemaks on Vaeküla põllutöökooli õpetaja ja kaua-aegne ringivanem agr. Otto Nuut. Ühenduse juhatusse valiti abiesimeheks agr. Erna Traat ja liikmed pr. H. Mägi, hr-d E. Männik ja Liivak. Ühenduse asukohaks jääks Vaeküla põllutöökool.

Suvisesse tegevuskavva otsustati võtta konvendiilise maanoorte kokkutuleku korraldamine Mõdrikul ja ringide vahelise dokukaunistamise võistluse teostamine.

Ülemaalse maanoorte kongressi saadikuks valiti maanoorte vanemale liiks konsulent agr. A. Mark.

Laeva Maanoortering.

Asja kutsuti ellu Laevas maanoorte ring kohaliku noorte tegelase, noorkirjaniku ja ajalehete kaastöölise Herman Maser'i algatusel.

Pildil: Laeva Maanoorte Ringi asutamiskooselek. Esireas istuvad vasakult paremale: teine, kirjatoim. Hilda Lübek, kolmas, esimees Leo Maser, neljas, instr. P. Helistve, viies, ringivanem Herman Maser.

Ringi liikmeks astusid üle 60-ne noore. Rõhuva häälteenamusega valiti ringivanemaks Herman Maser, esimeheks Leo Maser, kirjatoimetajaks Hilda Lübek ja laekuriks Rudolf Veedler.

Ringis moodustati 6 töörühma ja peale selle jaotati veel liikmed eriülesannete täitmisele. Töörühmadest olid:

köögiviljakasvatuse võistluse töörühmi — 3, söödajuurviljakasvatuse töörühmi — 2, puukooli- ja marjaaia töörühmi — 1. Elavamaks kujuneb köögivilja kasvatamise võistlus, millest osavõtjaid 15 liiget.

Peale selle moodustati veel kõnekoor ja kuulutati välja dokukaunistamise võistlused keskmises astmes.

Üldiselt näib suur huvi olevat töörühmade vastu, ning töö algus selles noores ringis on väga hoogne. Kavatakse välja andma hakata ka ringi ajakirja koos Kärevere Maanoorte ringiga, mis asub naabruses.

Et kohapeal senini ainustki organisatsiooni noorte alal ei tegutse, siis on loota, et ringi tegevliikmete arv tõuseb üle 100, kujunedes sellega suurimaks noorteringiks kogu Tartumaal.

Vaeküla maanoorte ring 5-aastane.

Pühapäeval, 3. aprillil sai Vaeküla ümbruskonna maanoorte ring 5-aastaseks. Ring on tegelenud põllumajandusliikude küsimustega, korraldades künni-, lüpsi-, juurviljavarimise j. t. võistlusi. Ringil on töörühmad, kes töötavad põllutöökoha poolt välja antud tööjuhiste kohaselt. Ka näitusi, kursusi ja väljasõite on ring võimaluste piirides korraldanud. Möödunud tegevusaastal oli ringil 47 liiget.

Juhatusse kuuluvad: Leho Sirm — esimees, Bernhard Liivak — abi, Endel Aasmäe — kirjatoimetaja, Linda Meltser — abi ja Aavo Aas — laekahoidja. Ringivanemaks on olnud algusest peale agr. O. Nuut.

5. aastapäeva tähistas ring aktusega Vaeküla põllunduskooli ruumes 3. aprillil s. a.

Maanoorte ühendus Rapla konvendi.

24. aprillil olid Raplas koos kõikide konvendi piirkonnas asuvate maanoorteringide esindajad.

Kooselekul esines ettekandega maanoorte organiseerimistöö üle Rapla konvendis maat. konsul. A. Kruusvall. Maanoorte suviseist tööülesandest kõneles maanoorte instr. M. Kala. Asutati ka konvendi maan. ühendus, kusjuures juhatusse valiti A. Ruut, H. Undrits, A. Valgma ja L. Taliso.

Rapla konvendis töötab praegu 9 maanoorteringi.

Randvere Noorteühing korraldas kartulikooremise võistluse.

Võistlus oli omavaheline ja toimus 7. apr. kohalikus koolimajas. Esimese auhinna omandas Lukiina M e t s h e i n, kes 3 minuti jooksul oli koorinud 263 grammi kartuleid, milledest koorte osaraskus oli 33,4%. Teise, kolmanda ja neljanda koha jagasid omavahel loosi-ga Ossi P e e r e n s, Elfr. T i n g ja Alla V a g a.

Võistlusest võttis osa 8 noort.

Saaremaa maanoorte ringidele vilja-puid ja marjapõõsaid.

Esmaspäeval, 25. aprillil oli Kuresaares maanoorteringlede suurem marjapõõsaste jagamine.

Saaremaa Maanoorte Ühenduse poolt jagatakse tänavu 42 Põllutöökojas registreeritud maanoorterangi vahel üle 700 marjapõõsa umbes 200 krooni väärtuses. Põõsaid saavad kõik maanoorterigid, kes Põllutöökojas registreeritud.

Paadlasse asutati maanoorterang.

Pühap. 24. apr. oli Paadla koolimajas. Paadla maanoorterangi asutamise koosolek. Peale tarvilist nõupidamist otsustati asutada Paadla maanoorterang Lõuna-Kärla arendamise Seltsi noorte osakonnana. Ringi vanemaks valiti Paadla algkooli juhataja A r e l a.

Maanoorterangi töö korraldamiseks eeloleval tegevusaastal tulid Paadla ümbruskonna noored kokku teisipäeval, 3. mail kell 8 õhtul Paadla koolimajas, kus kõneles maanoorterangi töö korraldamisest Saaremaa maanoorte instruktor O. K o l k.

Sassi maanoorte tegevusest.

Hiljuti pidas Sassi Maanoorte Ring Saaremaal oma aasta peakoosoleku Sassi koolimajas. Möödunud aastal oli ringil tulusid kr. 294,35 ja kulusid kr. 272,93. Ringil on muretsetud raadioaparaat. Samuti uus näitelava dekoratsioon. Ring on aktiivselt osa võtnud igasugu tegevusest põllumajanduslikul alal, on korraldanud huvireise, kursusi, suurem neist oli naiskäsitöö kursus, koduümbruse kaunistamist jne.

1938. aasta eelarve tasakaalustati 154,42 krooniga. 1938. a. tegevuskavasse võeti aed- ja juurvilja kasvatus, puukoolid, ilu- ja tarbepuude kasvatus, töölaager Lõone koolimaja piirkonnas, rahvatantsud-laulud ja seltskondlikud mängud, vastavate ajakirjade tellimine ja lugemislaua korraldamine. Ka on kavas korraldada huvi-õhtuid ja pidusid, huvi- ja õppereise, kursusi, vildivalmistamise kursus meestele ja riidevalmistamise kursus naistele, arendada kanakasvatust, korraldada koduümbruse kaunistamist, puhastada ja seada korra spordiplatsiks noorterangile kuuluv maa-ala.

Uudisena võeti ringi tegevuskavasse kartuli sordi arendamiskatsed ja külviseemne idanemise uurimine. Ringi tegevliigeteks on noored alla 25 a., kes on üle 25 a. vanad, need on toetajad liikmed, kuid võivad ka osa võtta igasugusest ringi tegevusest. Liikmemaksuks määrati: toetajail liigetel à 25 s., tegevliigetel 15 senti.

Uude juhatusse valiti: Herm. P a i s t e, Osvald S e p p, Roman K õ v a, Meeta S i n k ja Heim. A l a s.

Senine ringivanem Oskar M ä e n i i t jäi ringist välja, kuna temal on palju teisi tegevusalasid. Uueks ringivanemaks valiti ühel häälel senine ringi esimees G. K o i t. Ringil on tegev- ja toetajaid liikmeid kokku üle 60.

Kadrina põlumeeste seltsi maanoorterang uuesti tööle.

Mõni aasta tagasi tegutses aktiivselt Kadrina põlumeeste seltsi juures noorte osakond, kuhu koondus hulgaliselt asjast huvitatud maanoori. Kuid viimasel paaril aastal jäi tegevus mõnesugustel põhjustel soiku.

Käesoleva aasta kevadel tekkis noorte peres uuesti mõte maanoorterangi tegevuse jätkamiseks. Nii teostuski 14. apr. s. a. K. P. S. maanoorte ringi koosolek, kus valiti uus juhatus ja otsustati tegevust jätkata ülemaalse maanoorte ühenduse juhtnööride järele.

Maanoorterangi vanemaks valiti H. K ü b a r s e p p, juhatusse: esimees L. A r u v a i n u, abiesimees H. S u l a, sekretär M. K i t v e r, abisekretär S. M u l d j ä r v ja kassapidaja V. K ü b a r.

Jõhvi noorte hoogne tegevus.

Jõhvi maanoored on püüdnud arendada meie põllumajanduskultuuri kõigi selle eriharudega, kui ka levitada õiget maakultuuri ja maavaimu.

Põllumajanduse alal on maanoored korraldanud mitmesuguseid katseid põlluviljadega, koduloomadega, tegele- nud aiandusega, kodukaunistusega jne. Korraldanud põllumajanduslikke võist- lusi, -kursusi, -kõnekoosolekuid. Viinud läbi põllumajanduslikud uurimused kon- vendis. Hulganisti on korraldatud põl- lumajanduslikke kohtuid.

Vabaharidustöö alal maanoored on püüdnud õppida kodanikele tarvismine- vaid teadmisi ja oskusi — esinemist, koosolekute juhtimist ja protokollimist jne. On ümbruskonnast korjatud tead- meid vanast põllu- ja karjakultuurist, põllumeeste kombeist ja vanarahvatar- kusest. Eriline kogu on maanoortel aga korjatud Jõhvi põllumeeste ilmatarku- sest — ilmade ennustamisest. Harras- tatakse ka rahvatantsu ja näitekunsti. Mitmel maanoorteril on oma laulu- koor.

1938. a. tegevuskava näeb ette kon- vendi piirkonnas kahe põllumajandusli- ku laagri korraldamise. Katseid tahe- takse korraldada eriti kartuli, kanepi ja loomasöödakapsaga. Uurimusi kavat- setakse korraldada loomakasvatuse-, kodukaunistamise- ja noorsoo-organi- satsioonide kohta konvendi piirkonnas.

Maanoorteringe Otepää ümbrusse.

Seni oli Otepää konvent Tartumaal ainuke, kus ei olnud veel ainustki maa- noorterinki ellu kutsutud. Nüüd asutati esimene maanooring Ilmjärves; ka- vatsus on lisaks sellele veel Pühajärve Sihvale ja Päidla Neerutile maanoorte- ringid ellu kutsuda käesoleval kevadel.

Noormees võitis ketrusvõistluse.

Pangodis Laguja koolimajas korral- das kohalik maanooring omakultuuri nädala puhul kaks võistlust ja selts- kondliiku kohtu. Ketrusvõistlusest võttis osa ka maanoorterinki juht Osvald Martin, kes sai endale esikoha. Ta võitis ka rehapulga valmistamise võist- luse.

Maanoorte juhtide koosolek Keilas.

Keila põllumeeste konvendi korral- dusel peeti kolmapäeval, 27. apr. Kei- las maanoorte juhtide koosolek, millest võtsid osa esindaja kõikidest konvendi piirkonnas töötavaist maanoorterin- gide. Koosoleku avas konvendi esi- mees A. Alter ning juhatas põllu- töökooli juhataja J. Leedu. Maa- noorte tööst ülevaate andis konsulent F. Luht, millest selgus, et Keila kon- vendis töötab praegu 8 maanoorte ringi 200 liikmega. Töö ühtlustamiseks ja suuremate algatuste läbiviimiseks moodsustati konvendi maanoorte ühendus. Ühenduse juhatusse valiti J. Leedu, H. Mämers, R. Migur ja E. Vee- tam. Otsustati korraldada maa- noorte suvipäev, koos võistluste ja tööde näitusega. Koosolekust võttis osa ka maanoorte instruktor M. Kala, andes selgitusi suviste tööde korraldamiseks ja läbiviimiseks.

Kasaritsa maanoored erksalt tööl.

Pühapäeval, 27. märtsil oli järje- kordne Kasaritsa maanoorte üldkoos- olek, kus esinesid referaatidega neiid Mäesalu ja Toomväli. Esimene käsitas õiget lüpsitehnikat ja teine rääkis hu- vitavalt eesti rahva omakultuurist. Ka elustasid noored C. R. Linnutaja (Ja- kobson) mälestust sellekohase kõnega vanema P. Laugametsa poolt.

Otsustati korraldada talviste tööde näitus ja külvipidustused mais, samuti lüpsivõistlused hiljem, mille eeltöök- s juba referaat ette kanti.

Seinalehest teadmiste võistluse või- tis Leida Mäesalu, kes sai aastakäigu ajak. „Aed’a”. Võistluseks oli kimp harilikke aialilli ja kogu haril. köögivil- ju, mida pidid osa võtjad tundma ja õiged nimed andma. Järgmises võistlu- ses peavad noored tundma ära Eesti maakondade vapid, tähtsamad riigi- ja rahvajuhid ning avaliku elu tegela- sed (pildid).

Läbirääkimiste osas vahetati elavalt mõtteid suviste tööde üle, otsustati ra- jada kultuurheinte vaatluslappe, teha sordivõrdluskatsed jne. Asjalik, tööroh- ke koosolek lõppes kell 23.30 lauluga.